

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף מ

ת"ש מצוה להגריל: לדעת תנא קמא לא הגריל ולא התוודה על השעיר המשתלח כשר, לדעת רבי שמעון לא הגריל אמנם כשר אבל לא התוודה פסול.

אם נאמר שתנא קמא מדבר על הגרלה ממש – יקשה על האיכא דאמרי שלכולי עלמא הגרלה מעכבת? ואם נאמר שמדובר ב'הנחה' של הגורל על השעיר, אבל הגרלה לתנא קמא מעכבת – יקשה מדברי רבי שמעון. כי משמע שרק ב'לא הניח' הוא סובר שכשר, אבל אם לא הגריל פסול - דבר שלא יתכן מדבריו שנאמרו במקום אחר.

מת אחד: מת אחד מהשעירים לאחר הגרלה – אי אפשר להביא עוד שעיר ולהגריל שוב (אלא אם כן יביא שני שעירים חדשים ויגריל עליהם), ולכן סובר רבי שמעון שמביא שעיר אחר בלא הגרלה. נמצא שהגרלה אינה מעכבת לדעתו.

רבי שמעון לא ידע: תנא קמא דיבר על 'לא הניח' שכשר אבל אם לא הגריל פסול. אך רבי שמעון אמר את דבריו לשני הכיוונים, מחמת חוסר ידיעה בכוונת תנא קמא. דהיינו אם כוונתו להגרלה ממש – בזה רבי שמעון מודה לו שכשר אם לא הגריל, אבל חולק עליו בוידי שפסול אם לא התוודה. ואם כוונתו להנחת הגורל אבל ההגרלה עצמה מעכבת - בזה רבי שמעון חולק עליו בשני הדברים.

ת"ש פר מעכב: סדר העבודות של הפר והשעיר: 1. וידי ראשון של כהן גדול על הפר 2. הגרלה על השעיר 3. וידי שני על הפר, ושחיתת הפר 4. הכנסת הקטורת לקודש הקודשים 5. נתינה מדם הפר בקודש הקודשים 6. שחיתת השעיר, ונתינה מדמו בקודש הקודשים 7. נתינה מדם הפר על הפרוכת בהיכל 8. נתינה מדם השעיר על הפרוכת בהיכל 9. עירוב דמי הפר והשעיר ונתינתם על המזבח (בהיכל).

הפר מעכב את השעיר בעבודות הנעשות בקודש הקודשים – אם הקדים את עבודת השעיר לפר. דהיינו אם הקדים ונתן את דם השעיר בקודש הקודשים קודם לדם הפר (הקדים את עבודה 6 לפני 5) – העבודה פסולה (נתינת דם השעיר).

(המשך בדף הבא ↓)

אבל השעיר אינו מעבב את הפר בעבודות הנעשות בקודש הקודשים – אם הקדים את עבודת הפר לשעיר. הגמרא מבררת באיזו עבודה: אי אפשר לומר שהקדים עבודה 7 לפני 6: 'נתינה מדם הפר על הפרוכת' לפני 'נתינה מדם השעיר בקודש הקודשים' – כי בעבודות פנים כתוב 'חוקה' לעבב.

מתנות דפר בפנים מקמי הגרלה: אלא הקדים עבודה 5 לפני 2: 'נתינה מדם הפר בקודש הקודשים' לפני 'הגרלה על השעיר'. לפי זה אם סדר ההגרלה לא מעבב, לכאורה גם ההגרלה עצמה אינה מעבבת. דבר זה קושיא למאן דאמר שלכולי עלמא הגרלה מעבבת?

דאקדים מתנות דפר: הקדים עבודה 9 לפני 8: 'עירוב דמי הפר' והשעיר ונתינתם על המזבח (בהיכל) לפני 'נתינה מדם השעיר על הפרוכת בהיכל'. ואליבא דרבי יהודה הסובר שדברים הנעשים בבגדי לבן מחוץ לקודש הקודשים לא מעבב הסדר בהם. הגמרא דוחה שהרי הבריתא מדגישה שמדובר דווקא 'בעבודות שבפנים'.

אלא הא מני: מדובר כנ"ל שהקדים עבודה 5 לפני 2 ('נתינה מדם הפר בקודש הקודשים' לפני 'הגרלה על השעיר'). ובשתי אפשרויות:

רבי שמעון היא: אליבא דרבי שמעון הסובר שהגרלה אינה מעבבת.

רבי יהודה היא: אין ללמוד מהבריתא שההגרלה עצמה אינה מעבבת כפי שרצינו לומר מקודם, אלא באמת רק הסדר לא מעבב (כדעת רבי יהודה שבדברים הנעשים בחוץ אין הסדר מעבב) אבל ההגרלה עצמה מעבבת.

ואזדו לטעמייהו: כעת הגמרא חוזרת לבאר את מחלוקתם של ת"ק ורבי שמעון (בתחילת העמוד) האם ידיו מעבב:

מצאנו שרבי יהודה ורבי שמעון נחלקו בברייתא: לדעת רבי יהודה - נאמר בפסוק "וְהַשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּזֶל לְעֶזְאֵל יַעֲמֵד חִי לִפְנֵי ה' לְכֹפֶר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֶזְאֵל הַמִּדְבָּרָה", מכך שנאמר "יַעֲמֵד חִי" אנו לומדים שאם השעיר המיועד לעזאזל מת, צריך להביא שעיר אחר במקומו. ועד מתי עליו להיות חי? נאמר "לְכֹפֶר" ללמדנו

(המשך בדף הבא ↓)

שעליו להיות חי עד שעת הכפרה, דהיינו עד שעת מתן דמים של השעיר השני, אבל אם הוא מת לאחר מכן לא צריך להביא שעיר אחר במקומו, ואפילו שהכהן הגדול עדיין לא התוודה עליו, א"כ מוכח שווידוי לא מעכב!

לדעת רבי שמעון - על השעיר להיות חי עד שעת הווידוי, לפי שנאמר "לְכַפֵּר" והכוונה ל'כפרת דברים' המוטלת על הכהן וזהו הווידוי, א"כ מוכח שווידוי מעכב!

עלה בשמאל וכו': אם הגורל של שם עלה בידו השמאלית (שאין זה סימן טוב) אין לו להעבירו לידו הימנית, שלא לתת מקום למינים לומר שחכמים עושים בציווי התורה כרצונם.

ת"ש אילו נאמר וכו': ראייה לשיטת רבי ינאי (לעיל לט): מברייטא: נאמר בפסוק "וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לַיהוָה וְעָשָׂהוּ חֲטָאת", אילו לא נאמר "עָלָה" היה מקום לומר שצריך להניח על השעיר את הגורל שכתוב עליו לה', וכיון שנאמר "עָלָה" אנו למדים שלאחר שעלה הגורל מהקלפי ואנו יודעים איזה שעיר לה' ואיזה לעזאזל, כבר אין צריך להניח.

מה כוונת הברייטא שלאחר עליית הגורל אין צריך להניחו על השעירים? אם תאמר שאפילו אין מצווה להניחם, והרי נאמר במפורש "וַיִּנָּתֶן אֶהָרֶן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִם גּוֹרָלוֹת", אלא בהכרח שכוונת הברייטא שאמנם יש מצווה אבל אין הדבר מעכב, א"כ מוכח שעליית גורל מעכבת אבל הנחת הגורל על השעירים אינה מעכבת. וזה ראייה לשיטת רבי ינאי לעיל.

רבא דוחה את הראייה: כוונת הברייטא שמכך שנאמר "עָלָה" אנו למדים שלאחר שעלה הגורל והונח על השעיר, שוב אין צריך להשאירו עליו עד שעת שחיטה.

ת"ש ועשהו חטאת וכו': ראייה אחרת לשיטת רבי ינאי (לעיל) מברייטא: נאמר בפסוק "וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לַיהוָה וְעָשָׂהוּ חֲטָאת", כלומר שרק הגורל עושה את השעיר לחטאת, אבל לא אם הוא קרא לו שם 'חטאת' ללא גורל. ולולא הפסוק היה מקום לומר שאפשר לקרוא לו שם חטאת ללא גורל מקל וחומר - ומה בשאר הקרבנות הצריכים בירור והפרשה, כגון קיני זבים וזבות שבאים עוף אחד

(המשך בדף הבא ↓)

לעולה ואחד לחטאת, אם הפריש אותם לחטאת ולעולה ע"י גורל אין הגורל קובע מי לעולה ומי לחטאת, אבל אם קרא לזה שם עולה ולזה שם חטאת הרי שהם הוקבעו לכך ואי אפשר לשנותם, א"כ בשעירי יוה"כ שכן נקבעים ע"י גורל בוודאי שאפשר לקבוע מי לה' ומי לעזאזל ע"י שיקרא עליהם שם חטאת ושם עזאזל, לכך נאמר "וְעָשָׂה חֲטָאתִי לְלַמְדֵנוּ שֶׁרַק הַגּוֹרֵל עוֹשֶׂה אֶת הַשְּׁעִיר לַחֲטָאתִי."

הגמרא מסיימת את ההוכחה: הבריייתא הנ"ל שנויה ב'סיפרא' (= מדרש תורת כהנים) ורבי יהודה שנאה, א"כ מוכח שרבי יהודה סובר שהגרלה מעכבת, ולא כדברי רבי יוחנן לעיל החולק על רבי ינאי.